

Instrukcja obsługi

Edytor nut Capriccio

Dla wersji programu 1.2.3

Krzysztof Mroczek

20 kwietnia 2013

Spis treści

1	Instrukcja obsługi w pigułce	3
2	Instalacja programu	4
2.1	System operacyjny Microsoft Windows	4
2.2	Systemy operacyjne rodziny Linux	4
3	Podstawowe funkcje programu	5
3.1	Powiększenie (zoom)	5
3.2	Tryb usuwania	5
3.3	Wstawianie/usuwanie taktów	5
4	Wprowadzanie tekstu muzycznego	6
4.1	Wielogłosowość	7
4.2	Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą myszki	8
4.3	Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą klawiatury	8
4.4	Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą klawiatury MIDI	9
4.5	Wygodne kopiowanie taktów	10
5	Widok standardowy i widok zaawansowany	11
6	Edycja instrumentacji	12
7	Odsłuchanie partytury	13
7.1	Odegranie kompozycji za pomocą instrumentów MIDI	13
7.2	Odczytanie nut głosem	14
8	Zapisywanie, eksportowanie oraz importowanie, wydruk	15
9	Wstawianie palcowania	17
10	Edycja kresek taktowych i repetycji	18
11	Klucze	19
12	Tonacje i transpozycja	20

13	Metrum	21
13.1	Zmiana metrum	21
13.2	Przedtakt	22
14	Artykulacja, ornamentacja, oznaczenia wykonawcze	23
14.1	Dynamika	23
14.1.1	Przeniesienie oktawowo	23
14.1.2	Oznaczenia dynamiki	23
14.1.3	Crescendo/decrescendo	24
14.2	Oznaczenia harmoniczne	24
14.2.1	Oznaczenia napisowe	24
14.2.2	Klasyczne oznaczenia harmoniczne	24
14.2.3	Basso continuo	25
14.2.4	Jazzowe oznaczenia harmoniczne	25
14.3	Ornamentacje	26
14.3.1	Przednutki	26
14.3.2	Fermata, mordent, tryl	26
14.3.3	Oddechy	26
14.3.4	Napisowe oznaczenia interpretacyjne	26
14.3.5	Oznaczenia pedału fortepianowego	26
14.4	Legato	27
14.5	Legato	27
15	Tekst partii wokalnych	28
15.1	Dopisywanie treści pieśni osobno, pod zapisem muzycznym	28
16	Flagi nut	30
16.1	Specyficzne grupowanie	30
16.2	Ustalanie kierunku i wysokości flagi	30
17	Układ taktów	32
17.1	Podział taktów na systemy muzyczne (łamanie linii)	32
17.2	Podział utworu na części	33
17.3	Ukrywanie taktów	33
18	Skróty klawiszowe	34
18.1	Podczas wpisywania tekstu muzycznego	34
18.2	Ogólnoprogramowe skróty klawiszowe	35
19	Wtyczki (dodatki)	36
19.1	Wtyczka harmoniczna	36
19.2	Lekcja – wtyczka nauczyciela	37
19.3	Lekcja – wtyczka ucznia	37

Rozdział 1

Instrukcja obsługi w pigułce

Program przez wiele wiele miesięcy był używany bez spisanej instrukcji obsługi. Było to możliwe dzięki dużemu nakładowi sił poświęconemu przejrzystości programu oraz wygodzie użytkownika. Szczególną uwagę należy zwrócić na:

- **podpowiedzi** (tzw. tooltipy) – po najechaniu myszką na poszczególne przyciski często pokazują się podpowiedzi, które mogą być pomocne przy odkrywaniu różnych funkcjonalności programu,
- widoki pracy z programem (patrz rozdział 5: „Widok standardowy i widok zaawansowany”) – z prawej strony okna programu znajdują się przyciski „**S**” (**standardowy widok**) oraz „**A**” (**zaawansowany widok**). W standardowym (domyślnym) widoku pracy niektóre funkcjonalności są ukryte lub niedostępne. Z drugiej zaś strony standardowy widok pracy z programem nie przytłacza mnogością guzików widocznych na ekranie,
- duża część przydatnych funkcji (np. zmiana metrum, tonacji, kłucza, wstawianie/usuwanie taktów) znajduje się pod **prawym przyciskiem myszy**,
- program jest w pełni **darmowy do użytku prywatnego** (czyli niekomercyjnego i nieedukacyjnego) – do korzystania z programu nie są potrzebne żadne środki finansowe. Płatne są niektóre rozszerzenia programu, gwarancja, komercyjna i edukacyjna licencja oraz takie elementy jak ukrycie reklam czy zdjęcie znaku wodnego.

Rozdział 2

Instalacja programu

Aby móc korzystać z programu Capriccio, należy mieć zainstalowane oprogramowanie Java. Zalecane jest oprogramowanie firmy Oracle (www.java.com).

Z programu można korzystać bez instalacji, bezpośrednio z przeglądarki internetowej ze strony:

1. www.cdefgahc.com.pl (wersja polskojęzyczna)
2. www.cdefgabc.com (wersja anglojęzyczna)

Zalecane jest jednak pobranie programu i zainstalowanie go lokalnie na komputerze. Po instalacji program poprosi o rejestrację – rejestracja jest darmowa i dobrowolna.

Przy każdym uruchomieniu programu, Capriccio łączy się z serwerem i **sprawdza dostępność aktualizacji**. Jeśli została wydana nowsza wersja, program powiadomi o tym użytkownika i po otrzymaniu zgody dokona automatycznie aktualizacji (wymagane jest podłączenie do internetu).

2.1 System operacyjny Microsoft Windows

Instalacja powinna przebiegać automatycznie po uruchomieniu pobranego pliku instalacyjnego. Większość ustawień w wersji domyślnej powinna być odpowiednia, tak więc instalacja programu ograniczy się przeważnie do kilkukrotnego kliknięcia przycisku „Dalej”.

2.2 Systemy operacyjne rodziny Linux

Po rozpakowaniu programu należy uruchomić program INSTALL w katalogu głównym programu. Edytor Capriccio uruchamia się za pomocą pliku capriccio w katalogu głównym programu.

Rozdział 3

Podstawowe funkcje programu

3.1 Powiększenie (zoom)

Za pomocą przycisków oraz można powiększać oraz pomniejszać widok. Powiększeniem można także sterować za pomocą rolki myszy trzymając jednocześnie wciśnięty klawisz klawiatury Ctrl.

3.2 Tryb usuwania

Aby włączyć tryb usuwania należy wybrać przycisk . Za pomocą gumki można usunąć niemal każdy znak wstawiony w dowolnym innym trybie korzystania z programu. Należy przy tym zwrócić uwagę na ustawiony **aktualny głos** w lewym dolnym rogu okna programu – mając ustawiony np. drugi głos nie uda się usunąć tekstu linii melodycznej wstawionej w pierwszym głosie, ani żadnych znaków artykulacyjnych czy liryków, które tej linii melodycznej dotyczą.

3.3 Wstawianie/usuwanie taktów

Aby wstawić takt należy w menu wybrać „Wstaw” -> „Takty”. W pokazanym oknie należy wybrać ilość wstawianych taktów oraz położenie nowo wstawionych taktów. Takt można usunąć klikając na niego prawym przyciskiem myszy i wybierając opcję „Usuń takt”.

Rozdział 4

Wprowadzanie tekstu muzycznego

Edytor nut Capriccio umożliwia wprowadzanie tekstu muzycznego w trzech trybach:

- za pomocą myszki,
- za pomocą klawiatury,
- za pomocą klawiatury MIDI.

Capriccio udostępnia następujące możliwości tekstu nutowego:

- nuty (akordy) od całej nuty do 128-ki włącznie, a także recytatywy,
- pauzy – od pauzy całonutowej (która użyta w pustym takcie traktowana jest jako pauza całotaktowa) do pauzy 128-owej włącznie,
- pauzy całotaktowe – również wielotaktowe (patrz również rozdział 17.3: „Ukrywanie taktów”)
- kropka, podwójną kropkę, potrójną kropkę,
- znaki chromatyczne (od podwójnego bemola do podwójnego krzyżyka). Aby skorzystać z podwójnego bemola oraz podwójnego krzyżyka należy włączyć zaawansowany tryb pracy z programem (patrz rozdział 5: „Widok standardowy i widok zaawansowany”),
- triole, kwintole, sekstole, . . . , sześćdziesięcio-pięciole, . . . ,
- różne głosy (patrz rozdział 4.1: „Wielogłosowość”).

Program zaprojektowany został tak, by nie dało się wprowadzić nieprawidłowego tekstu muzycznego – nie pozwoli więc np. na przepełnienie taktu oraz ukryje nadmiarowe znaki chromatyczne.

2. następnie **zmienić głos na drugi** (w tym celu należy wybrać przycisk z cyfrą „2” w lewym dolnym rogu – w trybie wprowadzania nut można posłużyć się skrótem klawiszowym Ctrl + „2”. Więcej skrótów klawiszowych w rozdziale 18: „Skróty klawiszowe”,

3. wprowadzić drugi głos (na ilustracji zapisany na niebiesko).

Zapisane głosy są niezależne od siebie rytmicznie. Nuty grane w tym samym momencie (z tego samego akordu) są rysowane jak we wspólnym akordzie (jedna nad drugą). Wskazane jest rysowanie pierwszego głosu nad drugim, drugiego nad trzecim itd. Program umożliwia zmianę kierunków flag całej linii melodycznej partii, jak i wybranych nut (patrz rozdział 16.1: „Specyficzne grupowanie”).

4.2 Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą myszki

Aby włączyć tryb wprowadzania tekstu muzycznego za pomocą myszki należy kliknąć przycisk . Nuty wprowadza się klikając takt w miejscu, w którym powinna pojawić się nuta. Ostatnio wstawiona nuta jest zaznaczona. Tę Nutę można przesunąć za pomocą strzałek klawiatury lub usunąć za pomocą przycisku klawiatury „Delete”. Wartości rytmiczne, kropki, triole czy znaki chromatyczne można zmieniać za pomocą przycisków w górnej części okna lub za pomocą skrótów klawiszowych (patrz rozdział 18: „Skróty klawiszowe”). Podczas wprowadzania partii wielogłosowych należy zwrócić uwagę na wybraną linię melodyczną partii (w lewym dolnym rogu). Aby usunąć wprowadzone dźwięki wystarczy kliknąć na nich środkowym przyciskiem lub rolką myszki. W celu zmiany wysokości, dźwięki można także przeciągać.

4.3 Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą klawiatury

Aby włączyć tryb wprowadzania tekstu muzycznego za pomocą klawiatury, należy kliknąć przycisk . Na partyturze pojawi się kursor. Sterowanie kursorem odbywa się za pomocą strzałek klawiatury. Nuty można wstawiać za pomocą przycisków „Enter” oraz spacji. Nuty można usuwać za pomocą przycisków „Delete” oraz „Backspace”. Aby przenieść kursor do sąsiedniej partii (innego instrumentu), należy nacisnąć strzałkę w górę lub w dół przytrzymując przycisk „Ctrl”. Pozycję kursora można zmieniać za pomocą myszki, jednak do wprowadzenia tekstu muzycznego w trybie wstawiania klawiaturą nie jest potrzebna myszka – wszystkie podstawowe operacje takie jak wstawienie znaków chromatycznych, pełna obsługa wartości

rytmicznych, podział taktu na systemy muzyczne czy ustalenie kierunku flag akordów można wykonać za pomocą skrótów klawiaturowych (patrz rozdział 18: „Skróty klawiszowe”).

4.4 Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą klawiatury MIDI

Program jest przystosowany do wprowadzania partytur za pomocą klawiatury MIDI – z zastrzeżeniem jednak, że może się zdarzyć, że klawiatura MIDI nie będzie przy danym systemie operacyjnym chciała z edytorem współpracować. Aby wprowadzić tekst muzyczny za pomocą klawiatury MIDI, należy podłączyć klawiaturę do komputera, włączyć urządzenie MIDI, a po wykryciu przez system operacyjny urządzenia wybrać przycisk . Następnie należy wybrać urządzenie w pokazanym oknie. Po wykryciu urządzenia MIDI przez program Capriccio, na partyturze pokaże się kursor. Nuty wstawiane są do głosu wybranego za pomocą guzików znajdujących się w lewym dolnym rogu okna programu. Kursor można przesuwać w inne miejsce poprzez kliknięcie myszką. Wartości wstawianych nut można zmieniać za pomocą paska w górnej części okna programu oraz za pomocą skrótów klawiszowych (patrz rozdział 18: „Skróty klawiszowe”). Po wciśnięciu klawisza klawiatury MIDI na ekranie pojawią się wybrane dźwięki. Program zatwierdzi akord i przejdzie do wprowadzania kolejnego akordu dopiero po puszczeniu ostatniego klawisza klawiatury MIDI. Trzymając kilka dźwięków na klawiaturze MIDI, można edytować akord. Po puszczeniu białego klawisza oraz ponownym wciśnięciu go, zostanie usunięta wcześniej wstawiona nuta. Można ją ponownie wstawić jeszcze raz puszczając i wciskając ten sam klawisz. Klawisze czarne wstawiają domyślnie dźwięki z krzyżykiem. Aby wstawić bemol, należy puścić czarny klawisz i wcisnąć go ponownie (trzeba jednocześnie trzymać dowolny inny klawisz). Aby wstawić pojedynczy dźwięk z bemolem (np. es) należy:

1. wcisnąć dowolny inny klawisz np. c (zostanie wstawiony dźwięk c),
2. wcisnąć czarny klawisz pomiędzy d i e (zostanie wstawiony dźwięk dis),
3. puścić i wcisnąć ponownie czarny klawisz pomiędzy d i e (dźwięk dis zostanie zamieniony na es),
4. puścić i wcisnąć ponownie klawisz c (zostanie usunięty dźwięk c),
5. puścić oba trzymane klawisze (akord zostanie zatwierdzony – kursor przejdzie do kolejnego wolnego miejsca).

Rytm należy ustawić za pomocą myszki lub klawiatury komputerowej.

4.5 Wygodne kopiowanie taktów

Od wersji 1.2 dostępna jest możliwość kopiowania całych taktów wybranej linii melodycznej. Aby skopiować takty, należy wybrać przycisk trybu kopiowania . Następnie należy przeciągnąć wybrany takt w nowe miejsce. Aby skopiować wiele taktów, należy przed przeciągnięciem zaznaczyć. Jednocześnie można kopiować wiele taktów jednej linii melodycznej jednego instrumentu. Aby skopiować inną linię melodyczną należy w lewym dolnym rogu wskazać inny głos. Możliwe jest także kopiowanie całych taktów do innego dokumentu muzycznego – wystarczy otworzyć dwa dokumenty (w jednej instancji programu Capriccio, albo w dwóch różnych), a następnie przeciągnąć wybrany takt/takty. Zaznaczenie przeciągania działa jedynie przy przeciąganiu taktów w obrębie jednego dokumentu. **UWAGA! Ponieważ funkcja przeciągania nie zmienia funkcjonalności programu, a jedynie wpływa na wygodę pracy, jest ona elementem płatnej wersji programu.**

Rozdział 5

Widok standardowy i widok zaawansowany

Edytor nut Capriccio udostępnia dwa widoki: standardowy oraz zaawansowany. Różnią się one ilością przycisków na ekranie oraz funkcjonalnością. Widok standardowy pracy jest z założenia bardziej ergonomiczny i przeznaczony dla użytkowników wymagających mniejszej funkcjonalności. Widok zaawansowany zaś, przeznaczony jest dla użytkowników, którzy na co dzień używają bardziej zaawansowanych funkcjonalności. Aby przełączyć program do widoku zaawansowanego należy kliknąć ikonkę z literą „A” (z ang. „Advanced”) w prawej części okna programu (skrót klawiszowy Ctrl+Shift+a). Aby wrócić do widoku standardowego należy wybrać ikonkę z literą „S” (z ang. „Standard”) w prawej części okna programu (skrót klawiszowy Ctrl+Shift+s). Oprócz innej organizacji pasków narzędzi, widoki te różnią się funkcjonalnością. Widok zaawansowany umożliwia dodatkowo:

- wstawianie podwójnych bemoli oraz podwójnych krzyżyków,
- wstawianie znaków chromatycznych objętych nawiasami,
- wstawianie zmiany kluczy w połowie taktu – widok zaawansowany umożliwia tylko zmianę klucza na początku każdego taktu (patrz rozdział 11: „Klucze”).
- Jeśli używamy widoku zaawansowanego, znak crescendo/decrescenda wstawiany jest na wybranej wysokości przez użytkownika. W przypadku widoku standardowego znaki te ustawiane są automatycznie względem taktu.

Rozdział 6

Edycja instrumentacji

Edytor nut Capriccio umożliwia stworzenie partii o dowolnej instrumentacji. Aby otworzyć okno edycji instrumentacji należy kliknąć „Opcje” → „Instrumentacja” lub kliknąć prawym przyciskiem myszy na takt i na pokazanym okienku wybrać pozycję „Edytuj instrumentację”. Na ekranie pojawi się okno edycji instrumentacji. W górnej jego części będzie pokazany jeden system muzyczny partytury. Kliknięciem myszy należy zaznaczyć na nim jedną z partii. W dolnej połowie okna znajduje się sterowanie opcjami partii. Szczególnie istotne jest ustawienie rodzaju linijki. Dostępne są pojedyncze pięciolinie (m.in. dla gitary, fletu, skrzypiec), podwójne pięciolinie (m.in. dla fortepianu, klawesynu, harfy) oraz pojedyncza linia (m.in. dla werbla, talerzy, gongu). Pola „Transpozycja” oraz „Numer MIDI instrumentu” potrzebne są do poprawnego odtwarzania utworu przez program Capriccio. Zaś „Pełna nazwa instrumentu” oraz „Skrócona nazwa instrumentu” wykorzystywane są przy podpisywaniu partii na partyturze (odpowiednio w pierwszym systemie muzycznym utworu oraz w kolejnych systemach). Obok głównych opcji, w zakładce „Wygląd” można zmienić rozmiar nut wybranych partii. W dolnej części okna znajdują się guziki, za pomocą których można wstawiać, usuwać, duplikować (powielać) oraz zamieniać miejscami partie kompozycji.

Rozdział 7

Odsłuchanie partytury

Edytor nut Capriccio umożliwia dwa rodzaje odsłuchania kompozycji. Pierwszym jest odsłuchanie utworu odegranego na instrumentach MIDI (Musical Instrument Digital Interface). Drugim jest odczytanie utworu głosem – czyli przedytkowanie wszystkich dźwięków wybranej linii melodycznej.

7.1 Odegranie kompozycji za pomocą instrumentów MIDI

Aby odtworzyć utwór, na górnym pasku należy wybrać guzik . Odtwarzanie w każdym momencie można zatrzymać za pomocą przycisku . Podczas odtwarzania możliwe jest przewinięcie kliknięciem myszki do innego momentu utworu. Podczas odtwarzania brane są również pod uwagę znaki określające dynamikę utworu oraz kreski taktowe. Ze względu na ograniczenia techniczne niektórych systemów operacyjnych, na niektórych komputerach, przy zbyt dużej liczbie partii niektóre instrumenty mogą nie być odtwarzane. Jeśli odtwarzane partie brzmią dziwnie, jakby „nie w swoim rejestrze”, należy sprawdzić czy jest ustawiona poprawnie transpozycja dla tego instrumentu (patrz rozdział 6: „Edycja instrumentacji”). Program Capriccio umożliwia wybiórcze odsłuchanie partytury. Aby móc wyciszyć lub przyciszyć poszczególne instrumenty lub linie melodyczne partii, należy przed odtworzeniem kliknąć ikonkę . W pokazanym oknie po lewej stronie pokaże się lista instrumentów (partii). Należy wskazać wybrany instrument, a następnie po prawej stronie ustawić głośność dla wybranej partii. Można wyciszyć lub zmniejszyć głośność (głośność oznaczona jest w procentach) dla całej partii (w górnej części okna) lub wyciszyć poszczególne głosy partii (poniżej). Jeśli więc na jednej pięciolinii zapisana została partia sopranu (w pierwszym głosie) oraz altu (w drugim głosie), można wyciszyć jedynie alt, klikając „Wycisz” dla drugiego głosu wybranej partii. Więcej na temat podziału utworu na głosy można przeczytać w rozdziale

4.1: „Wielogłosowość”.

7.2 Odczytanie nut głosem

Odczytanie nut głosem jest dedykowane osobom niedowidzącym oraz osobom, które chcą sprawdzić czy poprawnie przepisały nuty. Aby odczytać linię melodyczną utworu należy wybrać guzik , wybrać odpowiedni numer linii melodycznej za pomocą guzików w lewym dolnym rogu oraz kliknąć wybrany takt. Odczytane zostaną wysokości oraz wartości poszczególnych dźwięków. Przycisk służy do włączenia/wyłączenia odczytywania wartości akordów. Obok wyżej wymienionych przycisków znajduje się ustawienie tempa odczytywania (przerw pomiędzy kolejnymi czytanyymi dźwiękami). Przyciskiem można zatrzymać odczytywanie tekstu. Opcja odczytywania wartości dostępna jest jedynie w języku polskim.

Rozdział 8

Zapisywanie, eksportowanie oraz importowanie, wydruk

Autor programu poleca jak najczęstsze zapisywanie pracy, najlepiej za każdym razem pod inną nazwą pliku. Należy robić częste kopie bezpieczeństwa pracy na wypadek np. zaniku prądu w sieci. Program obsługuje własny format plików (*.nut), który jest zalecany przy każdym zapisywaniu pracy. Ponadto Capriccio obsługuje format plików MusicXML (*.xml), który z kolei jest zdecydowanie odradzany. Uwaga: końcówka „.xml”, jako sufiks nazwy pliku, jest bardzo popularna, przez co nie każdy plik z końcówką „.xml” jest plikiem wyspecyfikowanym przez format MusicXML. Nie każdy plik o rozszerzeniu „xml” zostanie więc otwarty przez edytor Capriccio, a także nie każdy plik o rozszerzeniu „xml” zawiera treści muzyczne. Ponadto prace zapisane w Capriccio można zapisać jako obrazek (png, gif, jpg), eksportować do dokumentu PDF lub zapisać jako plik MIDI. Aby zapisać pracę w jednym z powyższych formatów należy kliknąć „Plik”-> „Eksportuj jako”, a następnie wybrać odpowiednią pozycję. Program Capriccio przystosowany jest do drukowania dokumentów na papierze w formacie A4 oraz A3. Możliwe jest wydrukowanie partytury w innym formacie, wymaga to jednak szczególnej ostrożności. Przede wszystkim należy zmienić rozmiar kartki (patrz rozdział 17: „Układ taktów” - Uwaga! W oknie układu taktów rozmiary są wyrażone w pixelach, a nie w milimetrach.). Przy drukowaniu, w oknie wyboru drukarki (które pokazuje się po wybraniu *Plik -> Drukuj*) zawsze domyślnym rozmiarem papieru jest kartka A4. Program będzie automatycznie dostosowywał zapisaną partyturę do tego formatu. Jeśli partia ma zostać wydrukowana na papierze w innym formacie, należy ręcznie wskazać inny format papieru. Poprawność innego formatu wydruku jak A4 nie została jednak dokładnie sprawdzona. Zalecane jest stosowanie tego formatu. W przypadku problemów z drukowaniem w innym formacie (np. A3) zalecana jest inna droga wydruku – wyeksportowanie partii do obrazka oraz wydrukowanie otrzymanego obrazka (Zwracam uwagę, że domyślny rozmiar

kartki papieru należy wtedy zmienić – np. aby otrzymać obrazek formatu A3 należy najpierw w oknie układu strony podwoić szerokość do wartości 2800).

Rozdział 9

Wstawianie palcowania

Za pomocą programu Capriccio można wstawiać oznaczenie palcowania. Tryb wstawiania oznaczeń palcowania włącza się za pomocą przycisku . Dostępne są uniwersalne oznaczenia dla różnych instrumentów. W przypadku stwierdzenia braku jakiegokolwiek oznaczenia, należy się skontaktować z autorem programu i podać brakujące oznaczenia. Po wybraniu oznaczenia, należy najechać myszką na partyturę i wskazać kliknięciem miejsce, gdzie oznaczenie ma zostać wstawione. Kolorowym podświetleniem zostanie zaznaczona nuta, do której oznaczenie zostanie przyklejone (oznaczenie to będzie zawsze obok tej nuty niezależnie od późniejszej edycji partytury). Znak palcowania można również przesuwać przeciągając go myszką. Można go także usuwać za pomocą środkowego przycisku myszki (często rolki). Czcionkę palcowania można zmienić wybierając „Opcje”->„Czcionki”, a następnie pozycję „Palcowanie” w liście po lewej stronie okna. Domyślna czcionka palcowania jest zależna od czcionek zainstalowanych na systemie operacyjnym i może różnić się w zależności od używanego systemu operacyjnego.

Rozdział 10

Edycja kresek taktowych i repetycji

Aby zmienić kreski taktowe, należy guzikiem włączyć tryb zmiany kresek taktowych. Następnie, kliknięciem myszki, należy wskazać na partyturze kreskę taktową, która ma zostać zmieniona. W pokazanym oknie trzeba wybrać nową kreskę taktową, a następnie zatwierdzić wybór klikając „OK”. Program obsługuje wolty. Aby wstawić kreskę taktową z woltą, należy w oknie wybrać przycisk z symbolem wolty. W prawej części okna pojawią się dwie listy wyboru: numer wolty oraz ilość taktów wolty. Dodatkowo do partytur można wstawiać inne oznaczenia repetycji, tj. Fine, Segno itp. W tym celu należy włączyć tryb wstawiania repetycji, do czego służy przycisk . W standardowym widoku pracy przycisk ten jest dostępny po rozwinięciu paska wstawiania znaków (za pomocą przycisku). W zaawansowanym widoku pracy, przycisk wstawiania znaków repetycji jest pokazany na wierzchu (patrz rozdział 5: „Widok standardowy i widok zaawansowany”). Należy wybrać znak repetycji z górnego paska i kliknięciem myszki wskazać miejsce wstawienia znaku do partytury. Znaki repetycji można przesuwać, przeciągając je myszką, a także usuwać za pomocą środkowego przycisku myszki (często rolki).

Rozdział 11

Klucze

Aby zmienić klucz, należy prawym przyciskiem myszy wybrać takt. Następnie z wyświetlonego menu należy wybrać pozycję „Zmiana klucza”. Pokażą się dostępne w programie klucze. Wybrany klucz zostanie ustawiony na początku wskazanego wcześniej taktu, przy czym klucz perkusyjny można wstawiać jedynie na początku pierwszego taktu utworu. Dodatkowo w zaawansowanym widoku (patrz rozdział 5: „Widok standardowy i widok zaawansowany”) można wstawiać zmianę klucza w połowie taktu. W tym celu należy za pomocą przycisku włączyć tryb zaawansowany zmiany klucza. Na górnym pasku pokażą się do wyboru trzy klucze: klucz c, klucz g i klucz f. Należy wskazać wybrany klucz i kliknięciem na partyturze wstawić go w ustalonym miejscu wybranego taktu. Aby usunąć tak wstawiony klucz należy ponownie kliknąć w tym samym miejscu taktu.

Rozdział 12

Tonacje i transpozycja

Okno zmiany tonacji dostępne jest po kliknięciu prawym przyciskiem myszy – pozycja „Zmiana tonacji”. W dolnej części okna znajduje się wybór tonacji. Cała część powyżej służy transpozycji utworu do nowej tonacji. W górnej części znajduje się podgląd – przyciski „Oktawa wyżej” oraz „Oktawa niżej” służą jedynie do sterowania podglądem. Pole „Transponuj” służy do włączania transpozycji. Pole „Transponuj nuty” służy do wyłączenia transpozycji tekstu nutowego. Pole „Transponuj nazwy akordów” służy do wyłączenia transpozycji oznaczeń funkcji muzycznych. Przycisk „Transponuj do góry”/„Transponuj w dół” służy do zmiany kierunku transpozycji tekstu muzycznego. Osobno dostępne jest narzędzie transpozycji utworu. Okno transpozycji znajduje się pod prawym przyciskiem myszy na takcie, od którego partia ma być transponowana -> pozycja „Refaktoryzacja” -> „Transpozycja”. Za pomocą tego narzędzia można przetransponować tekst nutowy oraz oznaczenia funkcji muzycznych o dowolny interwał w górę lub w dół.

Rozdział 13

Metrum

Partytury stworzone za pomocą programu Capriccio mogą zawierać dowolne zmiany metrum. Program obsługuje oznaczenia klasyczne jak i współczesne. Zmianę metrum można wstawić na początku dowolnego taktu. Można także wstawić przedtakt. Obsługiwane są także utwory bez ustalonego metrum – w takim przypadku nie można jednak wstawić zmiany metrum w trakcie utworu.

13.1 Zmiana metrum

Aby otworzyć okno zmiany metrum, należy na wybranym takcie kliknąć prawym przyciskiem myszy, a następnie wybrać pozycję „Zmiana metrum”. Jeśli w danym takcie jest już wprowadzone oznaczenie metryczne, dostępna jest także pozycja „Usuń zmianę metrum”. Gdy wybierzemy tę pozycję dla pierwszego taktu, uzyskamy utwór bez oznaczenia metrycznego. Okno zmiany metrum udostępnia pięć różnych rodzajów oznaczenia. Są to kolejno:

- oznaczenie klasyczne,
- oznaczenie klasyczne oznaczające cztery-czwarte,
- oznaczenie współczesne oznaczające cztery-czwarte,
- oznaczenie klasyczne oznaczające dwie-drugie,
- oznaczenie nowoczesne, oznaczające dowolne (nieustalone) metrum jednak z ustaloną wartością grupowania.

W przypadku pierwszej opcji, należy dodatkowo wybrać liczbę jednostek metrycznych oraz podstawę metryczną, zaś w przypadku ostatniej opcji należy dodatkowo wybrać podstawę metryczną. Metrum nie zostanie ustalone, jeśli po wstawieniu go, jeden z taktów zostałby przepełniony.

13.2 Przedtakt

Aby wstawić przedtakt należy wybrać z menu „Wstaw”->„Przedtakt”. W pokazanym oknie należy wybrać podstawę metryczną (dolny pasek) oraz liczbę jednostek metrycznych (górny pasek). Wybrane metrum musi być zgodne z przedtaktem (nie może być np. krótsze od przedtaktu). Dodatkowo wstawienie przedtaktu nie może spowodować przepełnienia żadnego z taktów. Do usunięcia przedtaktu służy przycisk „Usuń przedtakt”.

Rozdział 14

Artykulacja, ornamentacja, oznaczenia wykonawcze

Edytor nut Capriccio umożliwia wstawianie różnych oznaczeń wykonawczych. Dostępne są one z górnego paska narzędzi. Wszystkie, w ramach własnego trybu pracy, można usuwać za pomocą środkowego przycisku myszy, rolki myszy lub trybu usuwania.

14.1 Dynamika

Edytor nut Capriccio udostępnia zarówno możliwość wstawiania znaków przygodnych takich jak „p”, „mp”, jak i crescendo i decrescenda.

14.1.1 Przeniesienie oktavowe

Aby wstawić przeniesienie oktavowe należy rozwinąć pasek wstawiania znaków muzycznych za pomocą przycisku , a następnie wskazać przycisk wstawiania przeniesień oktavowych . Do wyboru są cztery przyciski umożliwiające wstawianie przeniesień oktavowych i dwuoktavowych do góry oraz w dół. Należy wskazać myszką odpowiednie przeniesienie oktavowe. Następnie można wstawić je do partytury przeciągając myszką od pierwszego akordu (lub taktu) do ostatniego akordu (lub taktu). Przeciągając czerwone kwadraciki można zmodyfikować wstawione znaki przeniesienia. Można je także usunąć klikając środkowym przyciskiem myszki (lub klikając rolką myszki).

14.1.2 Oznaczenia dynamiki

Tryb wstawiania oznaczeń dynamiki (znaków 'p', 'f', 'sfz' itp) włącza się za pomocą przycisku . Po wybraniu oznaczenia należy najechać myszką na

partyturę i wskazać kliknięciem miejsce, gdzie oznaczenie ma zostać wstawione. Kolorowym podświetleniem zostanie zaznaczony akord, do którego oznaczenie zostanie przyklejone (oznaczenie to będzie zawsze obok tej nuty niezależnie od późniejszej edycji partytury). Palcowanie można przesuwać przeciągnięciem myszki, można je także usuwać za pomocą środkowego przycisku myszki (często rolki).

14.1.3 Crescendo/decrescendo

Aby wstawić crescendo należy włączyć tryb wstawiania crescendo – przycisk . W standardowym widoku (patrz rozdział 5: „Widok standardowy i widok zaawansowany”) aby zobaczyć ten przycisk należy rozwinąć pasek wstawiania znaków muzycznych za pomocą przycisku . Przycisk służy do wstawiania crescendo, zaś przycisk służy do wstawiania decrescenda. W standardowym widoku pracy (de)crescendo zostanie automatycznie ustawione na swojej pozycji. W zaawansowanym widoku pracy (de)crescendo zostanie ustawione w miejscu wskazanym przez użytkownika. Dodatkowo w zaawansowanym widoku istnieje możliwość przesuwania (de)crescenda – w tym celu należy wybrać przycisk . Pojawią się czerwone punkty, po przeciągnięciu których można zmienić pozycję (de)crescenda względem taktu.

14.2 Oznaczenia harmoniczne

Edytor nut Capriccio obsługuje cztery różne rodzaje oznaczeń harmonicznnych. Aby zacząć wstawiać którekolwiek z nich, należy najpierw rozwinąć pasek oznaczeń harmonicznnych. Służy do tego przycisk .

14.2.1 Oznaczenia napisowe

Aby wstawić oznaczenia napisowe, czyli np. znak C-Dur, fis-mol itp, należy wybrać przycisk . Pokaże się pasek wyboru prymy tonacji oraz trybu tonacji (dur lub mol) oraz znaku chromatycznego tonacji (krzyżyk, kasownik oraz bemol). Wybrane oznaczenie harmoniczne wstawia się klikając w wybranym miejscu partytury. Aby usunąć oznaczenia harmoniczne, należy kliknąć je środkowym przyciskiem myszy (lub rolką myszy).

14.2.2 Klasyczne oznaczenia harmoniczne

Program umożliwia także wstawienie klasycznych oznaczeń harmonicznnych, czyli np. T, S lub D wraz z oznaczeniem dźwięku w sopranie, basie, wyrzutni, dźwięków wtrąconych itd. Wstawianie klasycznych oznaczeń harmonicznnych dostępne jest pod przyciskiem . Na górnym pasku dostępne są skróty

do najczęściej używanych oraz ostatnio używanych oznaczeń. Dodatkowo za pomocą przycisku „Inne” można skonfigurować własne klasyczne oznaczenie harmoniczne. Oznaczenia wstawia się do pionów harmoniczných akordów, pod ostatnią partią partytury. Klikając za ostatnim pionem harmonicznym oznaczenie zostanie wstawione jako kolejne – po dostawieniu tekstu muzycznego znak harmoniczny automatycznie się doklei. Aby usunąć oznaczenia harmoniczne, należy kliknąć je środkowym przyciskiem lub rolką myszy.

14.2.3 Basso continuo

Basso continuo (bas cyfrowany) można wstawiać po wybraniu przycisku . Na górnym pasku dostępne są skróty do najczęściej używanych oraz ostatnio używanych oznaczeń. Jeśli niecałe oznaczenie mieści się na przycisku skrótu, można najechać kursorem myszki na przycisk – pojawi się wtedy powiększenie oznaczenia, do którego prowadzi skrót. Dodatkowo za pomocą przycisku „Inne” można skonfigurować własne oznaczenie basso continuo. Oznaczenia wstawia się do pionów akordów, nad pierwszą partią partytury. Klikając za ostatnim pionem harmonicznym w takcie oznaczenie zostanie wstawione jako kolejne – po dostawieniu tekstu muzycznego, basso continuo automatycznie się doklei. Aby usunąć basso continuo, należy kliknąć je środkowym przyciskiem lub rolką myszy. Za pomocą przycisku można połączyć kolejne znaki basso continuo kreskami. Aby wstawić kreskę należy kliknięciem myszki zaznaczyć cyfrę pierwszego basso continuo, a następnie drugiego. Aby zdjąć kreskę należy zaznaczyć cyfry dwóch oznaczeń basso continuo, które są połączone niechcianą kreską.

14.2.4 Jazzowe oznaczenia harmoniczne

Oznaczenie harmonii jazzowej można wstawiać po wybraniu przycisku . Na górnym pasku dostępne są skróty do najczęściej używanych oraz ostatnio używanych oznaczeń. Jeśli niecałe oznaczenie mieści się na przycisku skrótu, można najechać kursorem myszki na przycisk – pojawi się powiększenie oznaczenia, do którego prowadzi skrót. Dodatkowo za pomocą przycisku „Inne” można skonfigurować własne oznaczenie harmoniczne. Oznaczenia wstawia się do pionów akordów, nad pierwszą partią partytury. Klikając za ostatnim pionem harmonicznym w takcie oznaczenie zostanie wstawione jako kolejne – po dostawieniu tekstu muzycznego, oznaczenie automatycznie się doklei. Aby je usunąć, należy kliknąć na nim środkowym przyciskiem lub rolką myszy.

14.3 Ornamentacje

Capriccio dysponuje szeroką gamą oznaczeń ornamentacyjnych. Aby wstawić większość z nich, w standardowym widoku programu należy najpierw wybrać przycisk w celu rozwinięcia paska umożliwiającego wstawianie różnych oznaczeń meta-muzycznych.

14.3.1 Przednutki

Tryb wstawiania przednutki włącza się za pomocą przycisku . Aby wstawić przednutkę należy wskazać myszką wybraną nutę. Pokaże się okno, w ramach którego można wstawić linię melodyczną przednutki. Dostępne są guziki zmieniające rytm (ósemka/czwierćnuta), zmieniające rodzaj przednutki (długa/krótka) oraz przycisk obejmowania przednutki legatem. Aby usunąć przednutkę należy w oknie edycji przednutki wykasować wszystkie przednutkowe nuty.

14.3.2 Fermata, mordent, tryl

Fermaty, mordenty czy tryle można wstawić klikając w górnym pasku ikonkę symbolizującą wybrany znak muzyczny, a następnie klikając w akord, na którym chcemy ją ustawić. Aby skasować znak należy ponownie kliknąć na akordzie przy wciśniętym przycisku wstawiania danego oznaczenia.

14.3.3 Oddechy

Aby wstawić oddech należy z górnego paska wybrać ikonkę symbolizującą oddech (lub). Następnie należy kliknąć miejsce partytury, w którym znak oddechu ma się znaleźć. Oznaczenie oddechu można przesuwać lub usunąć za pomocą środkowego przycisku lub rolki myszy.

14.3.4 Napisowe oznaczenia interpretacyjne

Aby wstawić przygodne oznaczenia napisowe (tj. allegro, amabile, molto) należy w górnym pasku wybrać ikonkę . Następnie należy wstawić napis kliknięciem myszy w wybranym miejscu wybranego taktu. Napisy można przesuwać lub usuwać środkowym przyciskiem myszy (lub rolką). Można także zmienić czcionkę wybierając „Opcje”->„Czcionki” a następnie wybierając z lewej strony pozycję „Interpretacja”.

14.3.5 Oznaczenia pedału fortepianowego

Aby wstawić oznaczenia pedału fortepianowego należy z górnego paska wybrać odpowiednią ikonkę (lub). Następnie należy kliknąć miejsce

partytury, w którym znak ma się znaleźć. Oznaczenie pedałowe fortepianu można przesuwać lub usunąć za pomocą środkowego przycisku lub rolki myszy.

14.4 Legato

Aby wstawić znak legato należy włączyć tryb wstawiania łuków za pomocą przycisku z symbolem łuku . Następnie należy określić, czy łuk ma być wybrzuszony do góry czy w dół, wybierając jeden z dwóch pokazanych przycisków (lub). Łuk legato wstawia się do partytury klikając kolejno w nuty, pomiędzy którymi legato ma zostać rozpięte. Aby zdjąć legato, należy ponownie w trybie wstawiania legato zaznaczyć te same dwie nuty. Znaczek łuku możemy trochę przesunąć za pomocą trybu przesuwania znaków znajdującego się pod ikonką . Na brzegach łuków pojawią się czerwone kropki, po przeciągnięciu których przesunięte zostaną punkty zaczepienia legato. Legato będzie jednak nadal przywiązane do tych samych nut – nawet jeśli przesunięte zostanie w pobliże innej nuty.

14.5 Legato

Tryb glissanda można włączyć przy pomocy guzika . Pokażą się dwa guziki, za pomocą których można wybrać znak falowany lub prosty. Aby rozpiąć znak pomiędzy nutami, należy kliknięciem wskazać obie nuty. Aby zdjąć znak, należy ponownie wskazać obie te nuty. Wstawione glissando automatycznie ustawia się pomiędzy nutami. Można je jednak dowolnie ustawić, przeciągając czerwone kropki w okolicach jego zakończenia.

Rozdział 15

Tekst partii wokalnych

Za pomocą programu Capriccio można tworzyć partytury wokalne. Aby włączyć tryb wpisywania tekstu wokalnego należy wybrać z górnego paska przycisk . Pokaże się pasek wyboru zwrotki. Można zacząć od wprowadzania dowolnej zwrotki, przy czym jeśli np. wprowadzony zostanie tekst 14 zwrotki, program zostawi puste miejsce na 13 pozostałych zwrotek. Dlatego też zalecane jest wypełnianie treści zwrotek po kolei, zaczynając od pierwszej. Aby wprowadzić tekst należy wybrać głos (za pomocą przycisków w lewym dolnym rogu okna), a następnie kliknięciem wskazać akord od którego chce się wstawiać treść liryków. Wybrany akord musi oczywiście należeć do wskazanego wcześniej głosu. Pojawi się małe okienko, w którym możemy wpisać tekst śpiewany. Aby przejść do następnego akordu wystarczy nacisnąć „Enter” lub „-” (myślnik). Aby przejść do poprzedniego akordu należy nacisnąć „Ctrl” + „Enter”. Należy uważać, aby do dwóch linii melodycznych partii (np. linii sopranu i altu gdy prezentowane są na wspólnej pięciolinii) nie wstawiać tekstu w tej samej zwrotce. Teksty nałożą się wtedy na siebie. W takiej sytuacji tekst sopranu należy zapisać w pierwszej zwrotce, zaś tekst altu umieścić w drugiej zwrotce.

15.1 Dopisywanie treści pieśni osobno, pod zapisem muzycznym

Capriccio umożliwia także zapisanie tekstu pieśni osobno, pod zapisem partytury. Aby dodać treść pozostałych części pieśni należy wybrać opcję „Wstaw” → „Pole tekstu pieśni”. W świeżo ukazanym oknie, będzie się domyślnie znajdowało miejsce na trzy zwrotki. Zwrotki można dodawać za pomocą szerokiego przycisku w dolnej części okna „Dodaj zwrotkę”. Zwrotki można także usuwać lub zamieniać miejscami, używając odpowiednich przycisków w prawej stronie okienka. Tekst zostanie wstawiony do dokumentu po wybraniu guzika „OK”. Aby go edytować, należy ponownie wybrać opcję:

„Wstaw” -> „Pole tekstu pieśni”. Czcionke tekstu liryków można zmienić w oknie „Opcje” -> „Czcionki” -> pozycja „Pole liryków”.

Rozdział 16

Flagi nut

Program automatycznie grupuje akordy. Dopasowuje także akordom kierunki flag. Często jednak zdarza się, że mamy inne poczucie estetyki od algorytmów komputerowych. W takiej sytuacji możemy ręcznie ustawić grupowanie, a także kierunki flag nut.

16.1 Specyficzne grupowanie

Gdy chcemy uzyskać inne grupowanie od zaproponowanego przez program (np. gdy chcemy dopasować grupowanie do liryków) możemy użyć trybu wstawiania specyficznego grupowania akordów. Tryb ten możemy włączyć wybierając „Edycja” -> „Specyficzne grupowanie”. Pokażą się trzy ikonki:

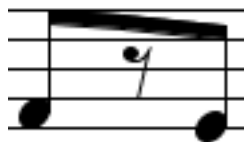

– automatyczne grupowanie,

– łączenie wybranego akordu/pauzy z

następnym akordem, jeśli to tylko możliwe oraz – oddzielenie wybranego akordu/pauzy od następnego akordu. Aby zastosować jedną z tych trzech opcji, należy zaznaczyć przycisk jej odpowiadający, a następnie kliknąć akordy, na których opcja ma zostać zastosowana. Przy pomocy narzędzia specyficznego grupowania można także połączyć akordy z pauzami uzyskując akord spięty flagą z pauzą:

16.2 Ustalanie kierunku i wysokości flagi

Programowi można także narzucać własne kierunki flag akordów. Do tego celu powstały dwa narzędzia. Pierwsze dostępne jest po wybraniu w menu

„Edycja” -> „Kierunki flag melodii”. W pokazanym oknie po lewej stronie widać listę partii. Po wybraniu partii po prawej stronie okna pokaże się spis melodii. Każda melodia ma do wyboru trzy opcje kierunku flagi:

- - niech wszystkie akordy wybranej melodii tej partii będą skierowane flagą do góry,
- - niech program sam wybierze, w którą stronę akordy powinny zostać skierowane,
- - niech wszystkie akordy wybranej melodii tej partii będą skierowane flagą w dół.

Drugim narzędziem jest tryb ustalania kierunku flag. Aby go włączyć należy wybrać w menu „Edycja” -> „Kierunek flagi”. Na górnym pasku pojawią się trzy guziki: , i . Guziki te mają analogiczne znaczenie, jak w poprzednim narzędziu. Należy zaznaczyć guzik z wybraną opcją oraz kliknąć akord, na którym chcemy zastosować tę opcję. Należy przy tym zwrócić uwagę, aby klikając w akord na partyturze, numer głosu tego akordu (linii melodycznej partii) był zaznaczony w lewym dolnym rogu. Narzędzie ustalania kierunków flag wybranych akordów ma pierwszeństwo w stosunku do narzędzia ustalania wszystkich flag wybranej melodii. Oznacza to, że jeśli wybierze się opcję grupowania do góry dla wybranej linii melodycznej oraz ręcznie ustali się kierunek tych flag „w dół” za pomocą drugiego narzędzia, to wszystkie flagi skierowane będą w dół. Ostatnim narzędziem edytowania flag jest tryb ustalania wysokości grupowań. Włącza się go wybierając w menu „Edycja” -> „Ręczne ustalanie wysokości flag”. Na partyturze pojawią się czerwone kropki, po przeciągnięciu których można zmienić wysokość poszczególnych grupowań. W górnym pasku pokaże się także przycisk „Przywróć domyślne”, po wciśnięciu którego wszystkie ustalone ręcznie wysokości flag zostaną przywrócone do domyślnych wartości.

Rozdział 17

Układ taktów

Edytor nut automatycznie proponuje układ taktów. Automatycznie dokonuje się podział taktów na systemy muzyczne oraz podział systemów muzycznych na kartki. Podział zależy od rozmiaru czcionek muzycznych, marginesów. Automatem układającym takty na kartkach można sterować klikając „Opcje” -> „układ strony”. Można także wprowadzić własny podział taktów na systemy muzyczne (czyli własne łamanie linii). Wszystkie liczby podane w oknie układu strony są wyrażone w pixelach. Rozmiary te są później podczas drukowania lub eksportowania do różnych formatów tłumaczone na odległości zależnie od rozdzielczości formatu docelowego.

17.1 Podział taktów na systemy muzyczne (łamanie linii)

Program Capriccio automatycznie dokonuje podziału taktów na systemy muzyczne. Można jednak wprowadzić własny podział. Podczas wpisywania nut za pomocą klawiatury (patrz rozdział 4.3: „Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą klawiatury”) dostępne są skróty klawiszowe:

- Ctrl + Enter – wprowadzenie znaku nowej linii,
- Ctrl + Backspace – doklejenie aktualnego taktu.

Dodatkowo ręcznego podziału taktów można dokonać w trybie ręcznego układu taktów. Tryb ten można włączyć wybierając w menu „Edycja” -> „Zmiana układu taktów”. Pokaże się pasek z trzema ikonkami:

- - połączenie dwóch kolejnych taktów – takty będą w jednym systemie muzycznym,
- - podział taktów – takty będą znajdowały się w dwóch, kolejnych systemach muzycznych,

- - automatyczny podział – domyślne ustawienie dla wszystkich taktów, takty zostaną ustawione automatycznie.

Aby nanieść ustawienie należy wybrać odpowiednią ikonkę z paska i wstawić ją do partytury klikając na kreskę taktową dzielącą wybrane dwa kolejne takty.

17.2 Podział utworu na części

Aby wstawić podział utworu na części należy kliknąć prawym przyciskiem myszy na kreskę taktową, która ma być miejscem podziału utworu na części. Następnie należy wybrać opcję „Wstaw podział części utworu”. W pokazanym oknie wybieramy czy:

- nowa część ma się zaczynać od nowego systemu muzycznego czy też dopiero od kolejnej strony,
- czy od nowej części takty powinny być od nowa numerowane
- i czy ponownie wszystkie instrumenty powinny zostać opisane pełnymi nazwami.

Wstawiony podział na części można usunąć lub edytować wybierając odpowiednią opcję w menu dostępnym pod prawym przyciskiem myszy -> opcja „Wstaw” -> „Podział części utworu”.

17.3 Ukrywanie taktów

W niektórych sytuacjach takty utworu należy ukryć (np. gdy zapisana została pauza wielotaktowa). Aby ukryć takty należy kliknąć w menu *Edycja* -> *Ukrywanie*. Pokaże się zaznaczona ikonka . Takty ukrywa się wskazując je myszką. W trybie ukrywania taktów program pokazuje w którym miejscu ile taktów jest ukrytych. Po wyjściu z trybu ukrywania informacja ta nie będzie pokazywana. Aby z powrotem pokazać ukryte takty należy kliknąć na kreskę taktową, przy której znajduje się ukryty takt – zostaną pokazane wszystkie ukryte takty. Nie jest zalecane ukrywanie taktów, które zawierają jakieś informacje muzyczne – nuty, zmiany klucza, tonacji etc.

Rozdział 18

Skróty klawiszowe

18.1 Podczas wpisywania tekstu muzycznego

W trybie wpisywania tekstu (patrz rozdział 4: „Wprowadzanie tekstu muzycznego”) dostępne są następujące skróty klawiszowe:

- przyciski 1-8 – wybór wartości wprowadzanego tekstu (od całej nuty, aż do sześćdziesięcioczwórki),
- . – (kropka) włączenie/wyłączenie wydłużenie wartości o kropkę,
- - (minus), = (znak równości), + (plus) – wstawianie nut odpowiednio z bemolem, kasownikiem lub krzyżykiem,
- p – przełączenie pomiędzy pauzą i nutą,
- t – zaznaczenie przycisku triola,
- Del – usunięcie aktywnej nuty lub akordu,
- Ctrl + Page up/Page down – ustawienie flagi akordu do góry/w dół.

Dodatkowo w trybie wstawiania klawiaturą (patrz rozdział 4.3: „Wprowadzanie tekstu muzycznego za pomocą klawiatury”) dostępne są skróty:

- Strzałki – przesuwanie kursora zgodnie z kierunkiem strzałki,
- Ctrl + strzałka w górę/strzałka w dół – Przesunięcie kursora do partii wyżej lub partii niżej (ale jedynie wewnątrz aktualnego systemu muzycznego),
- Ctrl + Enter – przerzucenie taktu do następnej linii – złamanie linii można usunąć przy pomocy trybu zmiany układu taktów (patrz rozdział 17: „Układ taktów”).

18.2 Ogólnoprogramowe skróty klawiszowe

- Ctrl + n – stworzenie nowego, czystego dokumentu muzycznego,
- Ctrl + s – zapisanie dokumentu,
- Ctrl + o – otwarcie dokumentu,
- Ctrl + p – wydruk dokumentu,
- Ctrl + z – cofnięcie ostatniej operacji,
- Ctrl + y – ponowienie ostatnio cofniętej operacji,
- Ctrl + 1,2,3,4,5,6,7,8 – zmiana aktywnego głosu na pierwszy, drugi, trzeci,..., ósmy,
- Ctrl + Shift + A – zaawansowany widok pracy,
- Ctrl + Shift + S – standardowy widok pracy,
- Ctrl + m – wstawianie nut za pomocą myszki,
- Ctrl + k – wstawianie nut za pomocą klawiatury,
- F5 – Odrysowanie całej partytury od nowa.

Rozdział 19

Wtyczki (dodatki)

UWAGA! Od wersji 1.1.50 programu Capriccio wtyczki harmoniczna oraz do prowadzenia lekcji nie są wspierane. Mogą one więc być źródłem błędów i problemów. Do programu można pobrać dodatki nazywane w Capriccio wtyczkami. Wtyczki są obsługiwane jedynie w zainstalowanej wersji programu Capriccio. Aby zobaczyć listę dodatków oraz pobrać je należy kliknąć w menu „Pomoc” -> „Wtyczki” a następnie wybrać opcję „Pobierz przez internet” (wymagane połączenie internetowe). Pokaże się lista wtyczek do pobrania. Tutaj można zaznaczyć wtyczki, które chce się pobrać i kliknąć „Pobierz wybrane wtyczki”. Wtyczki zostaną pobrane, a po ponownym uruchomieniu programu będą gotowe do użycia. Niektóre wtyczki wymagają jednak dodatkowej, płatnej aktywacji, aby mogły zostać w pełni wykorzystane.

19.1 Wtyczka harmoniczna

UWAGA! Od wersji 1.1.50 programu Capriccio wtyczki nie jest wspierane. Może ona więc być źródłem błędów i problemów. Wtyczka harmoniczna służy do sprawdzania poprawności tekstu muzycznego zgodnie z teorią Kazimierza Sikorskiego (opisaną w książce pt. Harmonia) dla czterogłosu (sopran, alt, tenor, bas). Aby włączyć sprawdzanie poprawności zapisu należy wcisnąć przycisk . Nieaktywowana wtyczka harmoniczna pokazuje jedynie kilka błędów harmoniczných. Aktywacja wtyczki jest płatna – przy włączaniu sprawdzania harmonii pokaże się prośba o dokonanie wpłaty – należy równoległe wysłać maila z informacją na jaki adres mailowy należy wysłać kod aktywacyjny wtyczki. Lista obsługiwanych błędów oraz możliwość ich konfiguracji znajduje się w oknie dostępnym po naciśnięciu przycisku .

19.2 Lekcja – wtyczka nauczyciela

UWAGA! Od wersji 1.1.50 programu Capriccio wtyczki nie jest wspierane. Może ona więc być źródłem błędów i problemów. Wtyczka nauczyciela służy do komunikacji z wtyczką ucznia. Pozwala ona m.in. wysyłać prace domowe uczniom. Umożliwia także prowadzenie lekcji w klasie wyposażonej w komputery połączone siecią lokalną (czyli np. w zwykłej klasie komputerowej szkoły). Aby móc poprowadzić lekcję dla więcej niż dwóch uczniów wymagana jest aktywacja wtyczki nauczyciela. Aktywacja wtyczki jest płatna. Pozostałe funkcje wtyczki nauczyciela (w tym obsługa prac domowych) jest bezpłatna. Aby móc wysłać pracę domową uczniom za pomocą wtyczki nauczyciela, ze strony ucznia nie jest potrzebne pobieranie żadnych wtyczek. Aby móc poprowadzić lekcję w sali komputerowej, na komputerach uczniów potrzebne będą zainstalowane programy Capriccio z pobraną darmową wtyczką lekcyjną ucznia.

19.3 Lekcja – wtyczka ucznia

UWAGA! Od wersji 1.1.50 programu Capriccio wtyczki nie jest wspierane. Może ona więc być źródłem błędów i problemów. Wtyczka ucznia służy do komunikacji z wtyczką lekcyjną nauczyciela. Potrzebna jest jedynie do obsługi lekcji w klasie komputerowej. Wtyczka ta nie wymaga żadnej aktywacji i jest zupełnie darmowa.